

I.E.S. RICARDO MELLA

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

LINGUA GALEGA E LITERATURA

CURSO: 4ºESO

DEPARTAMENTO DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

CURSO ACADÉMICO: 2022_2023

ÍNDICE

ÍNDICE.....	3
1. INTRODUCCIÓN.....	5
1.1. MARCO LEGAL	5
1.2. CONTEXTO	5
2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	6
3. OBXECTIVOS DO CURSO	9
4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	11
4.1. TÁBOA DA CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES	11
4.2. SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS	28
4.2. CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES (4º ESO)	31
5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS.....	32
5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS.....	32
5.2. METODOLOXÍA NA AULA.....	34
6. MATERIAS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR.....	35
7. CRITERIOS SOBRE A AV. E A CUALIFICACIÓN	36
7.1. AVALIACIÓN TRIMESTRAL.....	36
7.2. AVALIACIÓN FINAL	38
7.3. OUTRAS ESPECIFICACIÓNS	38
8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE.	38
9. DESEÑO DA AV. INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUENCIA DOS SEUS RESULTADOS.....	40
10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	41

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA	41
12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS.....	44
13. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AV. E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓN DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA	45

1. INTRODUCCIÓN

1.1. MARCO LEGAL

A finalidade da educación secundaria consiste en lograr que o alumnado adquira os elementos básicos de cultura nos ámbitos humanístico, artístico, científico e tecnolóxico; consiste en desenvolver hábitos de estudo e de traballo, en preparar o alumnado para a súa incorporación a estudos posteriores, así como para a inserción laboral, a inclusión social ou a cidadanía activa.

Ese é o obxectivo da Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro para a mellora da calidade educativa, que modificou a Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, en distintos aspectos coa finalidade de avanzar cara a un sistema educativo inclusivo, que garanta a igualdade de oportunidades e faga efectiva a posibilidade de que cada alumno e alumna desenvolva ao máximo as súas posibilidades. O Decreto 86/ 2015, do 25 de xuño, establece o currículo para as ensinanzas da educación secundaria obrigatoria na Comunidade Autónoma de Galicia. Este decreto baséase na potenciación da aprendizaxe por competencias integradas nos elementos curriculares. Propóñense novos enfoques na aprendizaxe e na av.. Unha competencia supón a combinación de habilidades prácticas, coñecementos, motivación, valores éticos, actitudes, emocións e outros compoñentes sociais e de comportamento que se xuntan para alcanzar unha acción eficaz.

Trátase pois de conseguir que o alumnado consiga “un saber facer” aplicables a contextos académicos, sociais e profesionais. Para cada unha das materias que constitúen o currículo, fíxanse os obxectivos, as competencias, os contidos, a metodoloxía, os estándares de aprendizaxe e os criterios de avaliación...

1.2. CONTEXTO

O IES Ricardo Mella é un centro público situado nun contexto urbano. O alumnado procede maioritariamente dos arredores do propio centro educativo, tendo adscritos os centros CEIP O Sello e CEIP de Fonte Escura de educación primaria. No caso de bacharelato, hai un considerable incremento de rapaces, pois contamos con alumnado que estudou a educación secundaria obrigatoria noutros centros educativos veciños.

Os alumnos e alumnas, tanto da ESO como de BAC, empregan o galego nun índice moi baixo nas súas relacións sociais, feito continuador da liña á que tenden as cidades e vilas galegas que rexistran unha maior densidade de poboación. Apréciase un número moi reducido de galegofalantes habituais ou situacionais que non supera o 1% e que coincide con rapaces ou rapazas desprazados do seu domicilio habitual para continuar os seus estudos. Tanto no ambiente familiar coma no escolar, a lingua vehicular de practicamente a totalidade do alumnado é a castelá. O galego está pouco presente nos fogares e aínda o está menos nas relacións persoais que os escolares manteñen no centro de ensino. Evidéncianse grandes dificultades na expresión oral, feito que teremos en

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

conta á hora de elaborar esta programación didáctica ao induírmolos a oralidade como un factor clave no desenvolvemento das aulas nos catro cursos da ESO.

2. CONTRIBUCIÓN AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Recordemos que as competencias non se estudan, nin se ensinan: **adéstranse**. Para iso, é necesaria a xeración de tarefas de aprendizaxe que lle permita ao alumnado a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas. O desempeño é o aspecto específico da competencia que se pode adestrar e avaliar de xeito explícito; é, polo tanto, concreto e obxectivo. Na área de Lingua Galega e Literatura incidiremos no adestramento de todas as competencias de maneira sistemática, facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Nesta Programación Didáctica as competencias clave aparecen asociadas a cada estándar de aprendizaxe dos diferentes niveis educativos (apartados 4.2, 5.2, 6.2, 7.2, 8.2 e 9.2). No presente apartado explicamos a relación de cada competencia coa área de Lingua Galega e Literatura.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCT)

Desde a área de Lingua Galega e Literatura desenvólvense de forma xeral varios aspectos desta competencia, xa que as análises das estruturas morfolóxicas, sintácticas e textuais supoñen un adestramento do razoamento lóxico, a súa sistematización, a aplicación dun método rigoroso. Por outro lado, a variedade tipolóxica e temática dos textos pon en contacto a área coa relación do ser humano coa realidade, o mundo científico e o contorno ambiental. Así, relacionado con esta competencia o alumnado deberá ser capaz de:

- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no contorno natural e as repercusións para a vida futura.
- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.

Comunicación lingüística (CCL)

A competencia en comunicación lingüística adéstrase de maneira explícita no propio ámbito curricular; polo tanto, poderíamos incluír calquera dos descritores desta competencia. Porén, e dado que se explicitan nas unidades segundo a relevancia que teñen en cada unha delas, resáltanse aquí aqueles que favorecen a súa transversalidade. Destacamos, pois, o que o alumno deberá ser capaz:

- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.
- Manter unha actitude favorable cara á lectura.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.

Competencia dixital (CD)

A área de Lingua Galega e Literatura debe contribuír ao adestramento da competencia dixital, tan relevante e necesaria no contexto actual. O uso das novas tecnoloxías supón un novo modo de comunicación cuxo ámbito haberá que adestrar de maneira sistemática. A produción de procesos comunicativos eficaces nos que se empregan os contidos propios da materia é un pilar esencial para o desenvolvemento da competencia dixital nos alumnos e alumnas. Para iso, nesta área, o alumno deberá ser capaz de:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

A expresión lingüística e o coñecemento cultural que se adquire a través da literatura facilitan desde a área o desenvolvemento desta competencia. A verbalización de emocións e sentimentos sobre as manifestacións literarias ou artísticas, as creacións propias, o coñecemento do acervo literario... fan desta área un cauce perfecto para adestrar a competencia. Traballamos, polo tanto, os seguintes puntos:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.
- Elaborar información propia derivada da información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

A expresión lingüística e o coñecemento cultural que se adquire a través da literatura facilitan desde a área o desenvolvemento desta competencia. A verbalización de emocións e sentimentos sobre as manifestacións literarias ou artísticas, as creacións propias, o coñecemento do acervo literario... fan desta área un leito perfecto para adestrar a competencia. Traballamos, polo tanto, os seguintes puntos:

- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e gusto pola estética no ámbito cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Traballar con outros, descubrir as diferenzas e establecer normas para a convivencia favorece o desenvolvemento das competencias sociais e cívicas. Desde o uso da lingua para chegar a consensos, establecer e cumprir regras de funcionamento ata o seguimento das normas de comunicación, pódese adestrar en Lingua Galega e Literatura esta competencia. Por outra parte, a contextualización da comunicación lingüística e literaria propias da área e a importancia da crítica textual fan fundamental o traballo desta competencia. Para iso, adestraremos os seguintes saber facer:

- Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a intervención activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

O adestramento do sentido de iniciativa e espírito emprendedor é de vital importancia en calquera contexto educativo porque favorece a autonomía dos alumnos e o desenvolvemento de habilidades persoais para emprender accións innovadoras en contextos académicos que logo se poderán extrapolar a situacións vitais. No propio estudo da materia, os alumnos e as alumnas deben

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

recoñecer os seus recursos e adquirir hábitos que lles permitan superar dificultades no traballo e na consecución de metas establecidas. Con esta capacidade o alumnado deberá ser capaz de:

- Optimizar os recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.
- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.
- Ser constante no traballo, superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función das dificultades da tarefa.
- Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

Aprender a aprender (CAA)

A competencia pódese desenvolver na área fomentando tarefas que permitan que o alumno ou a alumna se recoñeza a si mesmo/-a como aprendiz para a mellora dos seus procesos de aprendizaxe. Neste sentido, Lingua Galega e Literatura préstase especialmente a iso, xa que é unha área que favorece os procesos metacognitivos e a adquisición de estratexias e estruturas de aprendizaxe extrapolables a outras áreas e contextos. Trabállanse os seguintes elementos de maneira prioritaria:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, funcións executivas...
- Xestionar os recursos e motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

3. OBXECTIVOS DO CURSO

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

4. CONCRECCIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES**4.1. TÁBOA DA CONCRECIÓN DOS ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE AVALIABLES**

A secuenciación presentada a continuación sempre será flexible as necesidades do curso e do alumnado. A concreción dos estándares de aprendizaxe avaliáveis reflíctense segundo a táboa:

BLOQUE 1:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTOS DE AV.	INSTRUMENTO DE AV.
• LGB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, identifica o propósito, a tese e os argumentos de noticias debates ou declaracións, determina o tema e recoñece a intención comunicativa do/da falante.	3 av.	- Comprende o sentido global de textos orais dos medios de comunicación audiovisuais, determina o tema e recoñece a intención comunicativa.	Observación e realización de actividades	Escala de observación e caderno docente
• LGB1.1.2. Distingue as partes nas que se estruturan as mensaxes orais, o tema, así como a idea principal e as secundarias.	3 av.	- Distingue as ideas principais e secundarias nas mensaxes orais.	Observación e realización de actividades	Escala de observación e caderno docente

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTOS DE AV.	INSTRUMENTO DE AV.
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.1.3. Analiza criticamente tanto a forma como o contido de noticias, debates e procedentes dos medios de comunicación e recoñece a validez dos argumentos. 	3 av.	- Analiza criticamente o contido de noticias, debates procedentes dos medios de comunicación.	Análise da produción escrita e oral	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.2.1. Distingue entre opinión e persuasión en mensaxes publicitarias orais e identifica as estratexias de enfatización. 	3 av.	- Diferencia entre opinión e persuasión.	Análise da produción	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.2.2. Analiza os elementos verbais dos textos orais: no plano fónico (xogos fónicos), no plano morfosintáctico (condensación, concisión e economía) e no plano léxico-semántico (léxico connotativo, simbólico e atractivo para o receptor). 	3 av.	- Analiza elementos verbais dos textos orais: no plano fónico, no plano morfosintáctico e no plano léxico-semántico.	Análise da produción oral	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.2.3. Analiza os elementos non verbais, en especial a imaxe (mensaxe icónica) e o son (diálogo, ruídos e música), en anuncios publicitarios ou outro tipo de comunicacións orais. 	3 av.	- Recoñece os elementos non verbais en textos orais.	Análise da produción	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.1. Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates, relatorios e mesas redondas do ámbito educativo e elabora un esquema ou resumo. 	3 av.	- Identifica a intención comunicativa, a tese e os argumentos dos debates do ámbito educativo, e elabora un esquema ou resumo.	Observación de debates	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.2. Recoñece os procedementos lingüísticos para manifestarse a favor ou en contra dunha opinión ou postura. 	3 av.	- É quen de manifestarse con corrección lingüística a favor ou en contra dunha opinión ou postura.	Análise da produción	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.4.1. Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias, de calquera texto oral, formal ou informal, producido na variante estándar ou en calquera das variedades dialectais. 	3 av.	- Identifica a intención comunicativa, a idea principal e as secundarias de calquera texto oral.	Análise da produción	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.1. Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso. 	3 av.	- Identifica os recursos que proporcionan adecuación, coherencia e cohesión ao discurso.	Análise da produción	Rúbricas e/ou proba escrita

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTOS DE AV.	INSTRUMENTO DE AV.
• LGB1.5.2. Coñece e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral e respecta as opinións alleas.	3 av.	- Aplica as normas que rexen a cortesía.	Observación de debates	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.5.3. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal adecuada (mirada e posición do corpo), así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	3 av.	- Tenta coidar os aspectos prosódicos ao falar en público.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.6.1. Recoñece a emisión dunha pronuncia galega correcta, identifica os erros na produción oral allea e produce discursos orais que respectan as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	3 av.	- Tenta producir discursos orais que respecten as regras prosódicas e fonéticas da lingua galega.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.6.2. Recoñece e rexeita argumentadamente os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	3 av.	- Rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.6.3. Usa, se a posúe, a variante dialectal propia e asúmea como a variedade habitual do seu contexto.	3 av.	- Usa, se é o caso, a variante dialectal propia.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.7.1. Produce textos orais, en intervencións espontáneas, adecuadas á situación e á intención comunicativa desexada, con coherencia, cohesión e corrección.	3 av.	- Produce texto orais con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.7.2. Participa con fluidez nas intervencións orais espontáneas respectando as regras morfosintácticas desta lingua, en especial a colocación do pronome átono, así como a fonética galega (pronuncia das sete vogais, n velar e fonema fricativo palatal xordo).	3 av.	- Respecta as regras morfosintácticas da lingua, especialmente a colocación do pronome átono, así como a fonética galega.	Observación de debates e exposicións espontáneas	Caderno docente e/ou escala de observación

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTOS DE AV.	INSTRUMENTO DE AV.
• LGB1.7.3. Emprega nas intervencións orais espontáneas expresións propias do galego: infinitivo conxugado e fraseoloxía adecuada.	3 av.	- Tenta empregar o infinitivo conxugado e a fraseoloxía adecuada.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.7.4. Emprega nas intervencións orais espontáneas un léxico rico e variado.	3 av.	- Tenta empregar léxico rico e variado.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.8.1. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes discriminatorias que proveñen dos medios de comunicación.	3 av.	- É crítico/a ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación.	Análise da produción	Rúbricas e/ou proba escrita
• LGB1.8.2. Rexeita argumentadamente os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou discriminacións.	3 av.	- Rexeita os prexuízos que se poidan asociar á pronuncia propia da lingua galega.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.9.1. Planifica a produción oral, estrutura o contido, revisa os borradores e esquemas.	3 av.	- Usa, se é o caso, a variante dialectal propia.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.9.2. Presenta os contidos de forma clara e ordenada e con corrección gramatical.	3 av.	- Produce texto orais con adecuación, coherencia, cohesión e corrección.	Análise da produción	Rúbricas e/ou proba escrita
• LGB1.9.3. Utiliza o rexistro adecuado á situación comunicativa.	3 av.	- Respecta as regras morfosintácticas da lingua, especialmente a colocación do pronome átona, así como a fonética galega.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.9.4. Emprega axeitadamente os elementos prosódicos e (entoación e pronuncia axeitada, pausas, ton, timbre e volume), a linguaxe corporal (mirada e posición do corpo) así como o autocontrol das emocións ao falar en público.	3 av.	- Tenta empregar o infinitivo conxugado e a fraseoloxía adecuada.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
• LGB1.9.5. Emprega as TIC para documentarse bibliograficamente, revisar gramaticalmente o texto e elaborar unha presentación atractiva e innovadora.	3 av.	- Tenta empregar léxico rico e variado.	Observación de exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	PROCEDEMENTOS DE AV.	INSTRUMENTO DE AV.
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.10.1. Recoñece erros (incoherencias, repeticións, ambigüidades, pobreza léxica, erros fonética e entoación inadecuada) nos discursos propios e alleos para evitalos nas súas producións. 	3 av.	- É crítico/a ante as mensaxes discriminatorias dos medios de comunicación.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.11.1. Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente e comenta as contribucións das persoas interlocutoras. 	3 av.	- Desenvolve argumentos de forma comprensible e convincente.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.11.2 Aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral, respecta as quendas e as opinións alleas e emprega unha linguaxe non discriminatoria. 	3 av.	- Aplica as normas que rexen a cortesía da comunicación oral, e emprega unha linguaxe non discriminatoria.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.12.1. Desenvólvese con eficacia en situacións que xorden na vida diaria así como noutras de estudo ou traballo e participa en conversas informais. 	3 av.	- Desenvólvese con suficiencia en situacións da vida diaria así como noutras de estudo ou traballo.	Intervencións na aula	Caderno docente
<ul style="list-style-type: none"> LGB1.13.1. Identifica e describe os valores da lingua oral como un instrumento útil na aprendizaxe, así como para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa. 	3 av.	- Identifica a lingua oral como instrumento de aprendizaxe, de relación e de enriquecemento persoal.	Observación de debates e exposicións	Rúbricas e/ou escala de observación

BLOQUE 2:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.1.1. Emprega pautas e estratexias que facilitan a análise do contido (resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais). 	3 av.	- Emprega resumos, cadros, esquemas e mapas conceptuais.	Revisión de mapas conceptuais, cadros, esquemas e resumos	Escala de observación

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB2.1.2. Aplica os coñecementos lingüísticos propios (gramaticais e léxicos) e recursos alleos (dicionarios e outras fontes de documentación) para solucionar problemas de comprensión.	3 av.	- Aplica os coñecementos lingüísticos propios e recursos alleos para solucionar problemas de comprensión.	Revisión de actividades e traballos escritos	Escala de observación e/ou rúbrica
• LGB2.1.3. Elabora o esquema xerarquizado de ideas dun texto.	3 av.	- Realiza o esquema xerarquizado de ideas dun texto.	Revisión de actividades e traballos escritos	Escala de observación
• LGB2.1.4. Deduce información global do texto a partir de contidos explícitos e implícitos.	3 av.	- Deduce a información global do texto a partir de contidos explícitos.	Revisión de actividades e traballos escritos	Escala de observación
• LGB2.1.5. Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.	3 av.	- Entende o significado de palabras propias do rexistro culto e incorpóraas ao seu discurso.	Revisión de actividades e traballos escritos	Escala de observación
• LGB2.2.1. Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá relacionados co ámbito laboral, administrativo e comercial.	3 av.	- Identifica a intención comunicativa, o tema e os subtemas de escritos propios da vida cotiá.	Revisión de actividades e traballos escritos	Escala de observación e/ou proba escrita
• LGB2 2.2. Comprende, interpreta e valora textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego, contrato, nómina e vida laboral), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación).	3 av.	- Comprende textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral e comercial.	Análise da produción	Rúbrica e caderno docente
• LGB2 3.1. Comprende textos relacionados co ámbito educativo, tanto materiais de consulta (dicionarios, glosarios, enciclopedias, etc.), como libros de texto e recursos de temas especializados en internet.	3 av.	- Comprende textos relacionados co ámbito educativo como materiais de consulta, libros de textos e recursos en internet.	Realización de actividades	Escala de observación e caderno docente

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB2.3.2. Interpreta a información de mapas, gráficas, diagramas.	3 av.	- Interpreta a información de mapas, gráficas e diagramas.	Realización de actividades e probas específicas	Rúbricas e proba escrita
• LGB2.4.1. Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.	3 av.	- Identifica o tema e a intención comunicativa de textos argumentativos.	Realización de actividades e probas específicas	Rúbricas e proba escrita
• LGB2.4.4.2. Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.	3 av.	- Elabora a súa propia interpretación a partir dos argumentos expresados nun texto.	Análise da produción e probas específicas	Rúbricas e proba escrita
• LGB2.5.1. Diferencia os trazos característicos dos textos xornalísticos de opinión: carta ao director, editorial, columna e artigo de opinión.	3 av.	- Identifica os textos xornalísticos de opinión.	Realización de actividades e probas específicas	Rúbricas e proba escrita
• LGB2.5.2. Valora a intención comunicativa dun texto xornalístico e distingue entre información, opinión e persuasión.	3 av.	- Distingue entre opinión, información e persuasión.	Realización de actividades e probas específicas	Rúbricas e proba escrita
• LGB2.6.1. Comprende e interpreta as mensaxes explícitas e implícitas que transmiten os textos publicitarios dos medios de comunicación (anuncios).	3 av.	- Interpreta as mensaxes implícitas dos textos publicitarios.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB2.6.2. Reflexiona e ten unha postura crítica ante as mensaxes persuasivas que proveñen dos medios de comunicación.	3 av.	- É crítico/a ante as mensaxes persuasivas dos medios de comunicación.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB2 7.1. Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	3 av.	- Reflexiona sobre os usos lingüísticos que levan implícitos prexuízos ou mensaxes discriminatorias.	Observación da produción (traballos e exposicións)	Rúbricas
• LGB2.7.2. Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos textos de medios de comunicación con especial atención á publicidade.	3 av.	- Detecta prexuízos e mensaxes discriminatorias implícitas nos medios de comunicación.	Observación da produción (traballos e exposicións)	Rúbricas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB2.8.1. Selecciona contidos, analiza información e extrae conclusións a partir da consulta de materiais en distintos soportes.	3 av.	- Obtén información relevante a partir da consulta de materias en distintos soportes.	Observación da produción (traballos e exposicións)	Rúbricas
• LGB2.8.2. Sérvese dos recursos que ofrecen as bibliotecas ou as TIC para integrar os coñecementos adquiridos nos seus escritos.	3 av.	- Integra nos seus escritos coñecementos adquiridos a través dos recursos da biblioteca ou as TIC.	Observación da produción (traballos e exposicións)	Rúbricas
• LGB2.9.1. Utiliza distintas técnicas de planificación para organizar o seu discurso (diferentes tipos de esquemas e mapas conceptuais).	3 av.	- Planifica o seu discurso mediante a elaboración de esquemas e mapas conceptuais.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB2.9.2. Utiliza o rexistro adecuado en función da tipoloxía textual e do acto comunicativo.	3 av.	- Utiliza o rexistro adecuado.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB2.9.3. Ordena as ideas e estrutura os contidos en unidades sintácticas consecutivas e encadeadas con conectores e outros elementos de cohesión.	3 av.	- Utiliza conectores e outros elementos de cohesión.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas /ou escalas de observación
• LGB2.9.4. Coñece as regras ortográficas e as normas morfosintácticas e sérvese das ferramentas lingüísticas ao seu alcance (correctores, dicionarios e gramáticas) para aplicalas correctamente.	3 av.	- Coñece as regras ortográfica e as normas morfosintáctica, e emprega correctores, dicionarios e gramáticas para aplicalas correctamente.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB2.9.5. Revisa o texto para comprobar que a organización dos contidos do texto é correcta e que non se cometen erros ortográficos, gramaticais, de formato ou de presentación.	3 av.	- Revisa o texto.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Escala de observación e probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.10.1. Usa as TIC para a corrección dos textos: corrector ortográfico do procesador de textos, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas no estudo da lingua galega. 	3 av.	- Emprega as TIC para a corrección de textos (corrector ortográfico, dicionarios en liña e outras páxinas especializadas).	Realización de actividades	Escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.10.2. Usa procesadores de textos para mellorar a presentación dos seus escritos, especialmente na presentación dos seus traballos educativos, atendendo a cada unha das funcionalidades de cada elemento: encabezamento e pé de páxina, numeración de páxinas, índice, esquemas etc. 	3 av.	- Usa procesadores de texto para mellorar a presentación dos seus escritos.	Realización de actividades e traballos escritos	Escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.10.3. Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios, de coñecemento doutros alleos e de intercambio de opinións. 	3 av.	- Usa as TIC como medio de divulgación de textos propios e de coñecemento doutros alleos.	Observación da produción (traballos e exposición)	Escala de observación
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.11.1. Produce, respectando as súas características formais e de contido, e en soporte tanto impreso como dixital, textos propios da vida cotiá pertencentes a distintos ámbitos: laboral (currículo, carta de presentación, ficha de contratación en empresas e redes sociais de procura de emprego), administrativo (carta administrativa e solicitude ou instancia) e comercial (carta comercial, carta de reclamación e impreso administrativo de reclamación). 	3 av.	- Produce, en soporte impreso e dixital, textos pertencentes a distintos ámbitos: laboral e comercial.	Observación da produción (traballos e exposición)	Escala de observación e rúbricas
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.12.1. Crea, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión. 	3 av.	- Crea, en soporte impreso ou dixital, cartas á dirección e columnas de opinión.	Observación da produción (traballos escritos)	Escala de observación e caderno docente
<ul style="list-style-type: none"> LGB2.13.1. Elabora, en soporte impreso ou dixital, textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes. 	3 av.	- Elabora textos argumentativos, redactados a partir da información obtida de distintas fontes.	Observación da produción (traballos e exposición)	Escala de observación e rúbricas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB2.13.2. Crea, en soporte impreso ou dixital, un texto argumentativo propio a partir dun tema dado sen documentación previa.	3 av.	- Crea un texto argumentativo a partir dun tema dado.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB2.13.3. Sintetiza a información e resume textos argumentativos sen repetir nin parafrasear o texto de partida.	3 av.	- Resume textos argumentativos sen parafrasear o texto de partida.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB2.14.1. Identifica e describe os valores da escritura non só como una ferramenta para organizar os pensamentos senón tamén como un instrumento para relacionarse cos demais e enriquecerse como persoa.	3 av.	- Identifica e describe os valores da escritura.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas

BLOQUE 3:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB3.1.1. Recoñece, explica e usa un léxico amplo e preciso de diferentes categorías gramaticais.	3 av.	- Emprega un léxico amplo.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.1.2. Recoñece, explica e usa fraseoloxía diversa da lingua galega nas súas producións orais e escritas.	3 av.	- Emprega fraseoloxía diversa.	Boletín de actividades	Escala de observación e caderno do profesor
• LGB3.2.1. Recoñece e usa correctamente as formas verbais e as perífrases verbais da lingua galega e distingue os diversos tipos.	3 av.	- Recoñece e usa correctamente formas verbais e perífrases verbais.	Probas específicas	Probas escritas
LGB3.3.1. Recoñece e explica os procedementos de creación de palabras.	2ª-3ª av.	- Recoñece os procedementos de creación de palabras.	Probas específicas	Probas escritas
LGB3.3.2. Crea palabras novas utilizando os procedementos de creación léxica.	2ª-3ª av.	- Crea palabras novas seguindo os procedementos de creación léxica.	Probas específicas	Probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB3.3.3. Recoñece os valores de prefixos e sufixos e as súas posibilidades combinatorias para crear novas palabras.	2ª-3ª av.	- Recoñece prefixos e sufixos.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB3.3.4. Identifica a procedencia grega ou latina de prefixos e sufixos habituais no uso da lingua galega.	2ª-3ª av.	- Tenta identificar a procedencia grega ou latina dos prefixos e sufixos máis habituais no uso.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB3.4.1. Recoñece e usa adecuadamente a fonética da lingua galega, con especial atención á entoación, ás vogais de grao medio e ao n velar.	3 av.	- Esfórzase en empregar a fonética da lingua galega.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.5.1. Usa eficazmente os dicionarios e outras fontes de consulta, tanto en papel como en soporte electrónico, especialmente sobre cuestións de uso (semántico e sintáctico) e de normativa, para resolver dúbidas, e para progresar na aprendizaxe autónoma e para ampliar o seu vocabulario.	3 av.	- Usa eficazmente dicionarios e outras fontes de consulta.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas e escala de observación
• LGB3.6.1. Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega nos discursos orais e escritos.	3 av.	- Aplica correctamente as normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.6.2. Recoñece o valor funcional e social das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	3 av.	- Recoñece o valor funcional das normas ortográficas e morfolóxicas da lingua galega.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.7.1. Analiza e usa correctamente a puntuación, de acordo coa cohesión sintáctica.	3 av.	- Usa correctamente a puntuación.	Observación da produción (traballos) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.8.1. Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.	3 av.	- Recoñece enunciados e identifica a palabra nuclear que o organiza sintáctica e semanticamente.	Probas específicas	Probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB3.8.2. Recoñece a estrutura interna das oracións, identificando o verbo e os seus complementos.	3 av.	- Identifica o verbo e os seus complementos.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB3.8.3. Respecta a orde correcta dos elementos da estrutura sintáctica galega.	3 av.	- Respecta a estrutura sintáctica galega.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.8.4. Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.	1ª-2ª av.	- Clasifica oracións segundo a natureza do predicado.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB3.8.5. Usa a terminoloxía sintáctica correcta.	3 av.	- Emprega a terminoloxía sintáctica correcta.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB3.9.1. Recoñece, explica e usa os nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de cohesión interna.	2.ª-3.ª av.	- Usa nexos textuais de causa, consecuencia, condición, hipótese e os conclusivos.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.10.1. Identifica a estrutura do texto, en construcións propias e alleas.	3 av.	- Identifica a estrutura dun texto.	Observación da produción e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.10.2. Xustifica argumentadamente a división en parágrafos de textos propios e alleos.	3 av.	- Xustifica a división en parágrafos.	Observación da produción e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.10.3. Identifica a progresión temática en textos propios e alleos.	3 av.	- Identifica a progresión temática.	Observación da produción e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LGB3.10.4. Elabora textos cunha estrutura apropiada, divididos en parágrafos e empregando os mecanismos de progresión temática.	3 av.	- Elabora textos divididos en parágrafos e con progresión temática.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas
• LG3.11.1. Identifica e describe a estrutura e os trazos lingüísticos dos diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos, e aplícaos nas producións propias.	3 av.	- identifica diferentes xéneros textuais, especialmente nos argumentativos.	Observación da produción (traballos e exposición) e probas específicas	Rúbricas e probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB3.11.2. Recoñece nun texto, e emprega nas producións propias, os distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.	3 av.	- Recoñece e emprega distintos procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB3.12.1. Xustifica a adecuación das producións en función do contexto, do tema e do xénero textual.	3 av.	- Adecúa as producións en función do contexto, do tema e do xénero textual.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB3.12.2. Elabora producións lingüísticas cunha adecuación apropiada ao contexto, ao tema e ao xénero textual.	3 av.	- Elabora producións lingüísticas adecuadas ao contexto, ao tema e ao xénero textual.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB3.13.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensión de libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas erelacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	3 av.	- Participa en proxectos nos que se utilizan varias linguas, evita os estereotipos e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGB3.14.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	3 av.	- Utiliza os coñecementos nunha das linguas para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas

BLOQUE 4:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB4.1.1. Valora a lingua como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo e argumenta fundamentadamente e cun discurso propio a súa postura.	3 av.	- Valora a lingua como medio de relación interpersoal e de sinal de identidade dun pobo.		
• LGB4.1.2. Valora o plurilingüismo inclusivo, desde a lingua propia, como expresión da riqueza cultural da humanidade e argumenta cun discurso propio a súa postura.	3 av.	- Valora o plurilingüismo inclusivo desde a lingua propia.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB4.1.3. Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona e sabe describir a súa importancia dentro das linguas do mundo no século XXI.	3.ª av.	- Coñece os territorios que forman parte da comunidade lusófona.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.1.4. Incorpora á súa práctica cotiá os principais recursos da rede en portugués (buscadores, enciclopedias e portais de noticias).	3 av.	- Coñece os principais recursos da rede en portugués.	Revisión do traballo	Caderno docente
• LGB4.2.1. Coñece e describe a lexislación estatal e autonómica básica en materia lingüística.	3 av.	- Coñece a lexislación en materia lingüística.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.2.2. Describe acertadamente con criterios sociolingüísticos a situación galega actual.	3 av.	- Describe a situación sociolingüística galega actual.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.2.3. Analiza gráficas de distribución de linguas tirando conclusións nas que incorpora os seus coñecementos sociolingüísticos.	3 av.	- Analiza gráficas de distribución de linguas.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.2.4. Describe a situación sociolingüística de Galicia e emprega a terminoloxía apropiada.	3 av.	- Emprega terminoloxía apropiada para describir a situación sociolingüística galega.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.2.5. Analiza as tendencias de evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística actual.	3 av.	- Observa as tendencias da evolución da lingua galega a partir da situación sociolingüística.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.3.1. Identifica os procedementos de normalización e argumenta axeitadamente a necesidade de continuar con este proceso na lingua galega.	3 av.	- Identifica os procedementos de normalización.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.3.2. Distingue normativización e normalización e explica axeitadamente cada fenómeno.	3 av.	- Distingue normativización e normalización.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.3.3. Analiza a súa propia práctica lingüística e valora a importancia de contribuír individual e socialmente á normalización da lingua galega.	3 av.	- Valora a importancia de contribuír á normalización da lingua galega.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.4. Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia. 	3 av.	- Coñece os principais axentes normalizadores en Galicia e valora a súa importancia.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.1. Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade. 	3 av.	- Recoñece os principais elementos da evolución da lingua galega desde 1916 ata a actualidade.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.2. Recoñece os acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916 e elabora textos expositivos sobre as diferentes etapas. 	3 av.	- Recoñece acontecementos relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.3. Identifica as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916. 	3 av.	- Recoñece as causas dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.4. Identifica as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916. 	3 av.	- Recoñece as consecuencias dos feitos máis relevantes da historia social da lingua galega desde 1916.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.5. Interpreta gráficos, táboas, textos e información dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916. 	3 av.	- Interpreta gráficos, táboas, textos e informacións dos medios e das TIC, relacionados coa historia social da lingua galega desde 1916.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.5.1. Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España e analiza criticamente textos (literarios e xornalísticos), gráficos ou documentos audiovisuais que traten sobre a situación sociolingüística do Estado español. 	2.ª av.	- Describe a situación sociolingüística e legal das linguas de España.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGB4.6.1. Sinala os prexuízos lingüísticos atribuíbles a calquera lingua e especialmente á galega e rebáteos cunha argumentación axeitada. 	1.ª av.	- Identifica os prexuízos lingüísticos e rebáteos cunha argumentación axeitada.	Probas específicas	Probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP	GRAO MÍNIMO	Procedementos de av.	Instrumentos de av.
• LGB4.6.2. Analiza a opinión propia sobre as linguas, detecta os prexuízos, en caso de os ter, e rebáteos argumentadamente.	1.ª av.	- Identifica os prexuízos lingüísticos e rebáteos cunha argumentación axeitada.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.7.1. Recoñece os principais fenómenos que caracterizan as variedades xeográficas da lingua galega.	3.ª av.	- Recoñece as variedades xeográficas da lingua galega.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.7.2. Recoñece os trazos da variedade estándar da lingua galega.	3.ª av.	- Recoñece as características da variedade estándar da lingua galega.	Probas específicas	Probas escritas
LGB4.7.3. Valora a lingua estándar como variedade unificadora.	3.ª av.	- Valora a lingua estándar como variedade unificadora.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.7.4. Valora as variedades xeográficas da lingua galega como símbolo de riqueza lingüística e cultural e rexeita fundamentadamente calquera prexuízo sobre a variación diatópica.	3.ª av.	- Valora as variedades xeográficas como símbolo de riqueza lingüística e cultural.	Probas específicas	Probas escritas
• LGB4.7.5. Recoñece as variedades diastráticas e diafásicas da lingua galega e describe o influxo da situación sociolingüística nelas.	2.ª-3.ª av.	- Recoñece as variedades diastráticas e difásicas da lingua.	Probas específicas	Probas escritas

BLOQUE 5:

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedemento de av	Instrumento de av.
• LGLB5.1.1. Identifica os distintos períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	3 av.	- Identifica os períodos e xeracións da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	Probas específicas	Probas escritas
• LGLB5.1.2. Comprende e explica razoadamente os distintos períodos da literatura galega de 1916 ata a actualidade sinalando os seus principais trazos característicos.	3 av.	- Sinala os principais trazos característicos de cada período.	Probas específicas	Probas escritas
• LGLB5.2.1. Selecciona, seguindo criterios razoados, obras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade para a súa lectura.	3 av.	- Identifica outras representativas da literatura galega.	Probas específicas	Probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedemento de av	Instrumento de av.
<ul style="list-style-type: none"> LGLB5.2.2. Le autonomamente obras ou textos representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente. 	3 av.	- Le fragmentos ou obras enteiras representativas da literatura galega de 1916 ata a actualidade, resume o seu contido e sinala os trazos característicos relacionándoos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico.	Observación da produción (traballos e exposición) e intervencións na aula	Rúbricas e caderno docente
<ul style="list-style-type: none"> LGB5.2.3. Comenta, de forma guiada ou libre, textos de obras da Literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos definitorios e relaciónaos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período da literatura galega correspondente. 	3 av.	- Comenta de forma guiada fragmentos de obras da literatura galega desde 1916 ata a actualidade, sinala os seus trazos característicos relacionándoos co contexto histórico, cultural e sociolingüístico.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGLB5.2.4. Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos, sinala os seus trazos característicos definitorios e pon todo en relación co contexto histórico, cultural e sociolingüístico do período ou períodos. 	3 av.	- Compara textos literarios dun mesmo período ou de diferentes períodos atendendo aos seus principais contidos.	Probas específicas	Probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> LGLB5.3.1. Le expresiva, compresiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade. 	3 av.	- Le expresiva, compresiva e/ou dramatizadamente textos narrativos, poéticos e teatrais representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	Intervención na aula e observación do traballo e lecturas	Caderno docente
<ul style="list-style-type: none"> LGLB5.3.2. Participa con proveito de audicións de textos narrativos, poéticos, teatrais e ensaísticos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade e escribe/debate, argumentadamente, sobre os seus valores literarios. 	3 av.	- Escoita textos narrativos, poéticos e teatrais representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	Intervención na aula e observación do traballo e lecturas	Caderno docente
<ul style="list-style-type: none"> LGLB5.4.1. Elabora traballos individual e/ou colectivamente nos que se describen e analizan textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade. 	3 av.	- Analiza textos representativos da literatura galega de 1916 ata a actualidade.	Probas específicas	Probas escritas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE	TEMP.	GRAO MÍNIMO	Procedemento de av	Instrumento de av.
• LGLB5.5.1. Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.	3 av.	- Consulta fontes de información variadas para a realización de traballos e cita axeitada destas.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGLB5.5.2. Emprego de diferentes recursos das TIC para a realización de traballos e cita axeitada destes.	3 av.	- Emprega recursos das TIC para a realización de traballos.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGLB5.6.1. Crea ou recrea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.	3 av.	- Crea ou recrea textos de intención literaria partindo das características dos traballados na aula.	Observación da produción (traballos e exposición)	Rúbricas
• LGLB5.6.2. Desenvolve o gusto pola escrita como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os sentimentos e xuízos.	3 av.	- Desenvolve o gusto pola escritura.	Observación da produción (traballos e exposición)	Caderno docente

4.2. SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS

A secuencialización de contidos que se fai nesta Programación é flexible e calquera cambio que se realice nela aparecerá recollido nas actas de reunión de departamento.

1ª AVALIACIÓN**Comunicación oral e escrita**

- A exposición.
- Xéneros xornalísticos informativos.
- A argumentación.
- Xéneros xornalísticos de opinión.

Funcionamento da lingua

- Vocabulario: o atletismo, a historia, a sanidade e a migración.
- A procedencia do léxico.
- A formación do léxico.
- A ampliación do léxico.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- O enunciado e as súas clases.
- A oración. O suxeito e o predicado.
- Os complementos verbais.
- A oración composta.
- As maiúsculas.
- Acentuación gráfica.
- A coma e o punto e coma.

Lingua e sociedade

- Historia social da lingua: o galego moderno (1916-1936).
- Multilingüismo. Linguas maioritarias, minoritarias e minorizadas.
- A valoración social das linguas. Os prexuizos lingüísticos.

Educación literaria

- A poesía das Irmandades.
- A poesía das vangardas.
- A prosa da época das Irmandades. O Grupo Nós.

2ª AVALIACIÓN

Comunicación oral e escrita

- Os textos científicos.
- Comunicación administrativa: a solicitude.
- Comunicaíón laboral: o currículo e a carta de presentación.

Funcionamento da lingua

- Vocabulario: a Rede, a cidade, o traballo e a arte.
- A ampliación do léxico.
- Procedementos de formación de palabras.
- Denotación e connotación.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- A xustaposición e a coordinación.
- A subordinación. Enlaces subordinantes.
- A subordinación substantiva e a subordinación adxectiva.
- A subordinación adverbial (I).
- Os dous puntos e as comiñas.
- As parénteses, a raia e o guión.
- Os puntos suspensivos.
- A grafía B.

Lingua e sociedade

- Historia social da lingua: o galego moderno (1936-1978).
- As linguas do Estado español.
- Variación lingüística. Niveis e rexistros.

Educación literaria

- A literatura galega no exilio.
- A poesía de 1936 a 1976.
- A prosa de 1936 a 1976 (I).

3ª AVALIACIÓN

Comunicación oral e escrita

- Comunicación laboral: o contrato.
- A prescrición.
- A publicidade.
- A publrreportaxe.

Funcionamento da lingua

- Vocabulario: as viaxes, as plantas, a cultura e o consumo.
- Relacións semánticas.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- A subordinación adverbial (II).
- Sinopse da oración composta.
- O texto.
- A grafía V.
- A grafía X. Parónimos con S e con X.
- A grafía H. Parónimos con H e sen H.
- O dígrafo LL. Parónimos con LL e con L.

Lingua e sociedade

- Variacións lingüísticas. Os dialectos.
- Historia social da lingua: o galego moderno (de 1978 ata a actualidade).
- O galego e a lusofonía.

Educación literaria

- A prosa de 1936 a 1976 (II).
- A poesía de 1976 á actualidade.
- A prosa de 1976 á actualidade.
- O teatro de 1976 á actualidade.

4.2. CONTIDOS MÍNIMOS ESIXIBLES (4º ESO)

Os contidos mínimos esixibles tanto na convocatoria de xuño como na de setembro son os seguintes:

Comunicación oral e escrita.

Expresión oral fluída, clara e áxil.

Redacción de textos (carta, currículo, solicitude...).

Recoñecemento e uso das características das diferentes tipoloxías textuais.

Coñecemento e análise de textos dos medios de comunicación.

Funcionamento da lingua.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

Repaso das regras ortográficas: acentuación, puntuación e grafías.

Coñecemento das relacións semánticas.

- Recoñecemento das clases de palabras (substantivos, adxectivos, determinantes, pronomes, verbos, adverbios e elementos de enlace) e das funcións e características que as diferencian.

Recoñecemento das funcións sintácticas.

Diferenciación e análise sintáctica dos diferentes tipos de oracións.

Coñecemento e utilización do vocabulario temático que se traballou na aula e adquisición de novo léxico consultando o dicionario e as TIC.

Aplicación das normas de uso lingüístico á produción dos propios textos.

Lingua e sociedade.

Coñecemento da historia social e das características do galego nas diferentes etapas do século XX.

Coñecemento da situación do galego na sociedade.

Coñecemento da situación lingüística no mundo e España en xeral, e en Galicia en particular.

Valoración da nosa lingua como elemento de identidade colectiva e da riqueza da diversidade lingüística e cultural.

Educación literaria.

Coñecemento do contexto histórico en que se desenvolveu a historia da nosa literatura durante o século XX.

- Coñecemento das características dos diferentes xéneros literarios e das principais etapas, obras e autores significativos da literatura galega no século XX.

Lectura e comentario de textos dos autores estudados.

Lectura dos libros de lectura marcados como obrigatorios.

5. CONCRECCIÓNS METODOLÓXICAS

5.1. PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

A escola debe ser capaz de desenvolver saberes sólidos, posto que só é posible pensar e actuar sobre aquilo que coñecemos a fondo, pero tamén ten que ser capaz de educar persoas que convertan o coñecemento en acción e que posúan sólidas habilidades sociais e morais. Traballar de maneira competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante. O docente pasa a ser un

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

xestor de coñecemento e o alumnado adquire un maior grao de protagonismo. O alumnado é o centro da súa propia aprendizaxe: faise preguntas, infórmase, participa, aprende a controlar a súa evolución, emprende proxectos... A área de Lingua Galega e Literatura é unha materia das denominadas instrumentais, polo que no traballo de aula o docente manexa dous obxectivos fundamentais:

- A consecución de obxectivos curriculares a través dos contidos de currículo.
- O desenvolvemento de habilidades que favorezan a aprendizaxe dos alumnos noutras áreas.

Neste proceso é necesario:

Adestramento individual e o traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión oral e lectora, a expresión oral e escrita e a argumentación que son, obviamente, extrapolables a outras áreas e contextos de aprendizaxes. Isto farase combinando actividades sinxelas e tarefas de maior complexidade, excelentes para desenvolver as competencias, ensinalles a pensar aos alumnos, resolver problemas e situación reais e desenvolver o pensamento creativo.

Desde o coñecemento da diversidade da aula e en resposta ás múltiples intelixencias predominantes no alumnado, o desenvolvemento de actividades desde a **teoría das intelixencias múltiples** facilita que todos os alumnos e as alumnas poidan chegar a comprender os contidos que pretendemos que se adquiran para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe. Para alcanzar isto procuraremos unha atención personalizada en función das necesidades de cada un. Así poranse en marcha mecanismos de reforzo.

Na área de Lingua Galega e Literatura é indispensable a **vinculación a contextos reais** e a aplicación dos conceptos máis abstractos para mellorar o desenvolvemento lingüístico do alumno. Para iso, as tarefas competenciais propostas facilitarán este aspecto e permitirán a contextualización de aprendizaxes en situacións cotiás próximas aos alumnos.

Os seguintes principios impregnarán metodoloxicamente a presente programación:

- a) A interacción en diferentes ámbitos sociais ou persoais que nos permitirán o coñecemento e interiorización dos procedementos imprescindibles para a abordaxe das distintas situacións de comunicación.
- b) A consideración do erro como oportunidade de aprendizaxe, posibilidade de mellora ou como punto de partida para a creación.
- c) A experiencia vital da literatura como fonte de pracer, desde os niveis máis básicos de comprensión ata a recreación ou expresión literaria autónoma.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- d) A metodoloxía socio-afectiva buscando a empatía no descubrimento de argumentos razoados na defensa das propias conviccións, ou mesmo as contrarias, utilizando o poder da razón fronte a calquera outra posibilidade.
- e) O aproveitamento da experiencia do día a día para vivenciar uns valores compartidos, un “aprender a ser e a estar” que resultará idóneo para a observación de comportamentos, actitudes e á aproximación aos problemas, buscando a resolución pacífica dos conflitos.
- f) A valoración e estima da lingua de Galicia e a súa utilización normalizada.
- g) O respecto pola diversidade lingüística.

5.2. METODOLOXÍA NA AULA

Para lograr os nosos obxectivos de etapa e competencias clave seguiremos estes principios e estratexias metodolóxicas na aula:

- ✓ **Motivación**, xerar curiosidade e necesidade de aprender é vital na educación. Mais é unha tarefa complicada debido aos diferentes perfiles de alumnado. O máis efectivo, debido a etapa evolutiva do noso alumnado, será deixar liberdade de creación e actuación. Por unha banda, o xogo segue sendo unha parte innata da súa vida, polo que, o enfoque lúdico será un aspecto decisivo da motivación con exercicios como o Plickers (gamificación) ou grupo de investigación ou estratexias de aprendizaxe cooperativo (como lectura compartida ou a folla xiratoria)
- ✓ **Partir da competencia inicial do alumnado**, tomando como referencia a aprendizaxe significativa de Ausbel e o constructivismo de Piaget, sabermos cales son os coñecementos previos do noso alumnado axudará a asentar mellor as bases dos novos conceptos e procedementos. Para isto empregaremos actividades iniciais como a chuvia de ideas, mapas conceptuais, lapis ao centro, lecturas compartidas, o grupo nominal, entre outros.
- ✓ **Respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe**, para responder correctamente a esta diversidade na aula, imos empregar entre outras cousas a Teoría das intelixencias múltiples de Gardner. Así, a escolla das actividades terá en conta esta teoría: debates, lecturas orais, exposicións, libros, comentarios de texto (**Inteligencia lingüístico-verbal**); investigacións, aplicacións de métodos, resolución de problemas abstractos (**lóxico-matemática**); mapas conceptuais, esquemas, vídeos, presentacións (**intelixencia visual-espacial**); actividades en colaboración co departamento de música sobre todo na literatura medieval ou busca de métrica e ritmo de poemas (**intelixencia musical**); o proxecto “A acción teatral” con varias simulacións e representacións, ver unha obra teatral (**Inteligencia corporal-cinestésica**); autonomía de planificación, traballo individual, autoavaliacións (**Inteligencia intrapersoal**); traballo en grupo ou por parellas, actividades colectivas (**intelixencia interpersoal**); roteiros, investigación e exploracións (**intelixencia naturalista**).
- ✓ **Potenciar as metodoloxías activas e participativas**, o protagonista da acción educativa é o alumnado. Sobre todo seguindo o **enfoque comunicativo** no que o importante é aprender

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

empregando a lingua. Todo isto supón tamén que o papel do docente sexa de facilitador, guía ou orientador cara a consecución da aprendizaxe.

- ✓ **Combinar o traballo individual e o cooperativo**, para dar resposta a todas as intelixencias debemos traballar cada un dos aspectos por separado. Tanto o traballo individual, por exemplo con actividades de creación literaria, como o cooperativo, con actividades de investigación colectiva.
- ✓ **Aprendizaxe por proxectos**, fomentarán o traballo en equipo, a planificación, a creatividade, o pensamento crítico, a expresión oral e escrita, entre outros aspectos.
- ✓ **Tarefas integradas**, as nosas actividades intentan traballar de xeito integrado todas as competencias, tal como marca o artigo 3/11 do Decreto 86/2015. Sobre todo as actividades centradas en grupos de investigación conxugan dentro de si contidos de todos os bloques do currículo.
- ✓ **Uso habitual das TIC e das TAC**, o Decreto 86/2015 fai fincapé no uso das TIC e TAC como medio para conseguir os obxectivos educativos e desenvolver as competencias. Empregaranse nas exposicións docentes e do alumnado, para a busca de información, para compartir información tanto entre eles como co docente como con outros institutos.

6. MATERIAS E RECURSOS DIDÁCTICOS QUE SE VAIAN UTILIZAR

O Libro do alumnado para a área de Lingua Galega e Literatura da editorial Santillana. Amais as propostas didácticas para Lingua Galega e Literatura tamén serán da editorial Santillana.

Por outra banda, empregaremos os recursos fotocopiables das Propostas didácticas da editorial Santillana, que recollen lecturas complementarias, actividades de repaso e afondamento, avaliación de contidos e avaliación de competencias; xunto con cadernos complementarios de ortografía, léxico, morfosintaxe e expresión escrita da editorial Anaya e outras.

Por outra banda, utilizaremos os dicionarios tanto tradicionais como virtuais e páxinas web interactivas e repositorio Abalar. A maiores, empregaremos aquelas actividades, power point, follas, tarefas elaborados polo propio profesorado.

En canto aos **libros de lectura** obrigatoria e voluntaria, serán indicados pola docente cada trimestre. O profesorado achegaralles unha listaxe ampla aos alumnos ao principio de curso para que escollan, en cada trimestre, un libro voluntario que se examinará mediante un exame oral ou escrito. O libro de lectura obrigatoria será indicado en cada trimestre polo profesorado correspondente.

LECTURAS 4º ESO

Made in Galiza, Sechu Sende

Ninguén morreu de ler poesía, Aldeolado

Vidas post-it, Iolanda Zúñiga

O bufón d'el Rei, Vicente Risco

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

Poetízate, Fran Alonso

O crepúsculo e as formigas, Ferrín

Que me queres amor, Manuel Rivas

Os vellos non deben namorarse, Castelao

Infamia, Leticia Costas

7. CRITERIOS SOBRE A AV. E A CUALIFICACIÓN

Os procedementos e criterios que se empregarán para levar a cabo a avaliación son os seguintes:

7.1. AVALIACIÓN TRIMESTRAL

a) Valoración do proceso individual a través do traballo e do uso oral da lingua.

Faremos unha observación e valoraremos positivamente:

a.1.- Traballo: (10% da nota total da avaliación).

- Seguimento das instrucións dadas polo docente.
- Aproveitamento diario da clase.
- Realización de deberes.
- Realización e presentación de calquera traballo ou actividade en tempo e forma.
- Autonomía e iniciativa persoal á hora de realizar unha actividade e resolver dúbidas.

Este apartado será avaliado a través do caderno docente, rúbricas e escalas de observación.

a.2.- Oralidade: (20% da nota total da avaliación).

- Utilización do galego nas intervencións orais espontáneas e planificadas .
- Esfuerzo por mellorar a pronuncia e as estruturas gramaticais, así como a adquisición de novo vocabulario.
- Ser quen de elaborar un discurso oral completo e adecuado ao nivel educativo.
- Rexeitamento de prexuízos.
- Respectar a quenda de palabra.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- Ser respectuoso coas opinións e comentarios dos compañeiros.

Será avaliado mediante rúbricas, escalas de observación e o caderno docente.

b) Valoración do progreso individual a través de probas escritas (60% da nota total da avaliación).

Ao longo de cada trimestre realizarase, como mínimo, unha proba escrita que recollerá preguntas nas que o alumnado terá que demostrar que sabe e que sabe facer. Esta(s) proba(s) sumará(n) á nota trimestral un 60% e as preguntas e exercicios que aparezan neses exames levarán ao seu carón a puntuación correspondente.

c) Lectura obrigatoria dun libro (10% da nota total da avaliación).

Cada trimestre o alumnado escollerá un libro de lectura, coa axuda da profesora, do que terán que demostrar a súa lectura a través dunha proba oral ou escrita ou dun traballo determinado polo docente. Desta proba valorarase:

- Contido: as respostas deben contestar de forma clara ao que se pide, sen lagoas nin información incompleta. Tamén se poderá avaliar a opinión crítica de calquera aspecto relacionado con ese libro.
- Expresión oral/escrita: valoraranse as contestacións que respecten a adecuación, coherencia e cohesión.
- Ortografía: esta debe seguir as normas ortográficas vixentes.

Se da corrección desa proba se deduce que o libro non foi lido por ese alumno, ese exame non sumará nada á nota desa avaliación aínda que haxa algunha pregunta ou apartado contestado correctamente.

d) Lectura voluntaria de até dous libros (sumará 0,5 puntos á nota media desa avaliación).

A comprobación da lectura do mesmo será a través dun exame oral ou escrito.

A continuación amosamos as porcentaxes comentadas con anterioridade:

PROBAS ESCRITAS	60 %
TRABALLO	10 %
ORALIDADE	20 %
LIBRO DE LECTURA OBRIGATORIA	10 %
LIBRO DE LECTURA VOLUNTARIA	0,5 puntos x 2

7.2. AVALIACIÓN FINAL

Segundo a ORDE do 27 de decembro de 2022 de modificación da Orde do 20 de maio de 2022 pola que se aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia; a terceira avaliación e a avaliación final coincidirán no tempo marcada polo centro ao final de xuño.

Así, antes da data destas avaliacións o profesorado organizará as distintas probas de recuperación de cada alumnado. Se a media dos tres trimestres ten unha calificación positiva de 5 ou máis e a consecución positiva dos estándares mínimos, obterá tamén a calificación positiva na avaliación final sen necesidade de realizar unha proba de recuperación. O alumnado que adquiera unha cualificación negativa deberá acudir á recuperación final; nesta haberá unha proba escrita para quen deba recuperar toda a materia, e, ademais, tres probas diferentes para cada un dos trimestres para que aquelas persoas que obtivesen cualificación negativa nun ou dous deles non teñan que volver avaliarse dos tres.

Por outra banda, a nota da avaliación final calcularase realizando a media real das cualificacións obtidas nas tres avaliacións parciais (sen redondear); unha vez realizada a media destas, volverá aplicarse a fórmula do redondeo e acharase así a cualificación final da materia.

7.3. OUTRAS ESPECIFICACIÓNS

- Nas diferentes probas escritas que se realicen ao longo do curso tamén se terá en conta a corrección lingüística, polo que sobre a cualificación dos exames se poderá restar ata un máximo de 2 puntos por erros, que descontarán do seguinte xeito: 0,2 polas faltas moi graves (colocación do pronome átono ao comezo de oración, reescribir mal palabras que aparezan nos enunciados, uso de tempos verbais compostos) e 0,1 polas menos graves (emprego de grafías alleas ao galego como y ou j, confusións entre b, v, h, s, x, erros de acentuación, uso inadecuado de maiúsculas e minúsculas ...).
- Só se repetirá un exame ante unha causa debida e documentalmente xustificada. Se a falta de asistencia non é xustificable, a cualificación que se lle outorgará a esa proba para establecer a nota media será cero.
- Aquel alumno ou alumna ao que se sorprenda copiando nun exame será cualificado cun cero na devandita proba.

8. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DO ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A continuación presentamos unha táboa cos indicadores de logro para avaliar o proceso do ensino e a práctica docente:

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ACTIVIDADES	INDICADORES DE LOGRO
PLANIFICACIÓN	<ul style="list-style-type: none"> • Planifica a práctica docente tendo en conta os estándares de aprendizaxe. • Realiza a temporalización tendo en conta as horas asignadas á materia e a duración dunha sesión de traballo. • Selecciona e secuencia os contidos de maneira progresiva e tendo en conta os aspectos particulares de cada grupo. • Planifica as clases de maneira aberta e flexible. • Selecciona e elabora os materiais e recursos didácticos para desenvolver a práctica docente na aula. • Prepara o material: apoio, reforzo, para o alumnado con necesidades especiais. • Selecciona as lecturas tendo en conta os niveis ao que van dirixidas. • Establece criterios, procedementos e instrumentos de avaliación correlacionados cos estándares de aprendizaxe. • Coordínase co profesorado do propio departamento e doutros departamentos.
MOTIVACIÓN DO ALUMNADO	<ul style="list-style-type: none"> • Dá a coñecer a planificación de cada unidade de contido. • Establece canles de comunicación para que o diálogo sexa fluído dentro e fóra da aula. • Proporciona ao alumnado o apoio necesario durante o proceso de ensino-aprendizaxe. • Desenvolve actividades de diversos tipos e características introducindo elementos novidosos. • Fomenta un bo ambiente na aula. • Promove a participación activa do alumnado. • Relaciona os contidos, as tarefas e as actividades cos intereses do alumnado. • Organiza actividades interactivas e en grupo para incentivar a socialización.
TRABALLO AULA	<ul style="list-style-type: none"> • Apóiase ao comezo de cada sesión dos contidos xa traballados en sesións anteriores. • Utiliza exemplos, na introdución, de novos contidos. • Resolve as dúbidas do alumnado dentro e fóra das sesións de traballo. • Utiliza diferentes soportes durante as sesións de traballo. • Selecciona prácticas, proxectos e actividades en xeral que permitan alcanzar os estándares de aprendizaxe e a adquisición das competencias clave.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

ACTIVIDADES	INDICADORES DE LOGRO
AVALIACIÓN DO PROCESO ENSINO-APRENDIZAXE	<ul style="list-style-type: none"> • Realiza a avaliación inicial a fin de tomar as medidas individuais ou colectivas necesarias. • Analiza os procesos e os resultados das prácticas, proxectos, exercicios probas e actividades en xeral. • Establece medidas que permitan introducir melloras. • Fai posible a realimentación na entrega e avaliación de prácticas e traballos indicando os aspectos nos que o alumnado pode e debe introducir melloras. • Proporciona indicacións durante a realización do traballo práctico na aula. • Supervisa de forma continua a resolución de exercicios e realización de actividades que se desenvolven durante as sesións. • Favorece os procesos de autoavaliación. • Propón actividades complementarias para resolver problemas que xorden durante o proceso de ensino-aprendizaxe. • Establece con claridade os criterios de avaliación e de puntuación. • Informa ao alumnado e ás súas familias dos resultados obtidos.

9. DESEÑO DA AV. INICIAL E MEDIDAS INDIVIDUAIS OU COLECTIVAS QUE SE POIDAN ADOPTAR COMO CONSECUCENCIA DOS SEUS RESULTADOS

O deseño da avaliación inicial está dirixido a detectar o alumnado que precisa da aplicación de medidas, tanto a nivel individual como a nivel colectivo. Unha vez detectadas as necesidades educativas específicas, estableceranse as medidas apropiadas:

Atención individual.

Subministración de material de apoio na aula

Ampliación de tempo na realización de probas.

Probas adaptadas as circunstancias académicas do alumnado.

Apoios en pequeno grupo.

Realización de tarefas en grupo.

Adaptación curricular, de ser o caso.

Estas medidas serán aplicadas no marco da metodoloxía descrita dentro desta programación. Atendendo aos resultados das avaliacións, faranse reaxustes que vaian no camiño de mellorar os resultados.

10. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Programas específicos e personalizados para o alumnado repetidor

Aínda que habitualmente o alumnado repetidor ten unha madureza e independencia maior có alumnado non repetidor, precisa moitas veces apoio e reforzo. Deste modo o departamento, e en particular o profesorado que desenvolve a docencia nos grupos que presentan esta tipoloxía, procurarán proporcionar os materiais de reforzo e ampliación que o alumnado precise; atendendo sempre ás necesidades educativas particulares en relación á consecución dos obxectivos da etapa.

Alumnado con necesidades específicas

A diversidade manifestarase en tres ámbitos interrelacionados: na capacidade de aprender, na motivación e nos intereses. Atoparemos alumnos que manifesten dificultades para aprender e outros que progresan con maior rapidez cóos seus compañeiros e que, de igual maneira, necesitan unha especial atención educativa. Entre este grupo, temos que incluír o alumnado procedente doutras comunidades autónomas ou doutros países. A atención á diversidade abordarase a través de exercicios complementarios de análise de textos e competencia lingüística de maior ou menor grao de dificultade. A posibilidade de elaborar traballos de investigación e compilación de información, de escribir textos de diferentes xéneros e tipoloxías e de facer outras lecturas distintas ás obrigatorias, contribuirá á atención individualizada que cada alumno necesite, potenciando as súas preferencias e corrixindo as súas eivas. Nalgún caso, a atención que precisa algún alumno require unha maior concreción e individualización. De atoparmos casos onde as medidas cualificadas como Reforzo Educativo, incluso dentro da aula coa profesora de Pedagogía Terapéutica, non sexan suficientes, adoptaremos a medida da Adaptación Curricular. Trátase de casos onde, axudados e guiados polo Departamento de Orientación, modificamos dende obxectivos ata criterios de avaliación para achegarnos o máximo posible ás necesidades do alumnado.

11. CONCRECIÓN DOS ELEMENTOS TRANSVERSAIS QUE SE TRABALLARÁN NO CURSO QUE CORRESPONDA

Respectando o tratamento específico nalgúns áreas, os **elementos transversais**, tales como a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendemento e a educación cívica e constitucional, traballaranse desde todas as áreas, posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe do alumnado sexa o máis completo posible. Dende o Departamento de Lingua Galega e Literatura fomentaremos estes elementos transversais ben sexa achegando informacións precisas, ben incidindo na convivencia e respecto nas aulas e fóra delas. Algún dos temas que achegamos ao alumnado dos diferentes cursos son: **Lectura, comprensión e análise de textos e expresión oral e escrita**. A materia de Lingua Galega e Literatura ten como bloque de contido a comunicación oral e

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

escrita, é dicir, este elemento, que é transversal noutras materias, nesta forma parte do currículo. É importante lembrar que as linguas apréndense para falar ler e escribir sobre emocións, afectos, aventuras, sobre o mundo, reflectir o noso pensamento, é dicir, é o instrumento para a equidade, pois debe darnos os medios necesarios para comunicar no ámbito educativo, na vida profesional e social, sensibilizar cara os usos creativos e lúdicos das linguas e achegar ao patrimonio literario e cultural que estas vehiculan. A competencia lectora consiste no desenvolvemento dun conxunto de estratexias, destrezas e coñecementos que contribúen á comprensión e ao uso de textos escritos, así como á reflexión sobre os mesmos. Para traballar a lectura de obras empregaremos tres pasos:

antes da lectura: crearemos un clima que esperte o seu interese para propiciar a lectura. Presentaremos a obra e procuraremos espertar o desexo de ler e a curiosidade por coñecer.

- Durante a lectura: interromperémola para facer comentarios ó respecto e breves resúmenes.

- Despois da lectura: unha vez por trimestre, como mínimo, farase unha proba que avalíe a consecución dos obxectivos marcados e que tamén nos servirá para saber se esa lectura despertou simpatías entre o alumnado e se deberemos volvela incluír como proposta en futuros cursos.

Comunicación audiovisual. Vivimos inmersos nunha sociedade da información. A imaxe e o son son vehículos a través dos cales se recrea unha realidade ou unha ficción. 226

Aprendemos destes elementos e da escola. Pero é necesario aprender a linguaxe audiovisual para ser máis críticos e conscientes da importancia da imaxe. É importante ter presente o constante contacto cos medios da comunicación: tradicionais (radio, televisión, cine), modernos (internet, videoxogos) e a recepción das mensaxes que desde eles se lanza educando a personalidade dos adolescentes. Desde a materia de Lingua Galega faremos a análise das mensaxes que poden chegar deses medios: imaxe e texto, linguaxe verbal e linguaxe non verbal. **Tecnoloxías da Información e a Comunicación.**

As TIC, este ano, previsiblemente van ser máis importantes ca nunca, pois, por mor da pandemia que estamos a vivir, moitos dos alumnos pasarán épocas de confinamento, ou podemos atoparnos nun escenario de confinamento como o que vivimos no curso pasado. En calquera das dúas situacións, os alumnos poderán e deberán seguir o proceso de ensino-aprendizaxe a distancia e mediante todas as tecnoloxías da información que poidan empregar. Amais, no ensino presencial, a través das TICs ensínase ademais de utilizar o aparello, a algo que vai moito máis alá: ao seu uso como ferramenta. Neste punto cabe destacar a uso responsable das novas tecnoloxías, xa que un uso irresponsable pode provocar danos en terceiras persoas. Comprender as TICs e dominar as destrezas básicas é hoxe parte importante da educación. Dende a materia de Lingua Galega e Literatura incentivaremos o uso das TICs a través das seguintes actividades.

Participación do alumnado de 1º e 2º ESO no Programa Abalar.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- o Busca de información en internet para a elaboración de traballos de investigación.
- o Aprender a elaborar táboas que sinteticen a información.
- o Emprego de dicionarios en rede.
- o Acceso a bibliotecas e museos virtuais.
- o Visita a páxinas web dos xornais.
- o Emprego de procesador de textos.
- o Xogos didácticos en rede.
- o Emprego de audiolibros e fotobiografías de autores destacados da nosa literatura.
- o Audicións de textos dialectais.
- o Audición de poemas musicados.

En 4º ESO estaremos máis limitados xa que neste caso os alumnos non contarán con ordenadores nas aulas. Teremos a posibilidade de levar a cabo actividades adaptadas ó seu nivel na mesma liña que as deseñadas para 4º ESO. Ademais moitas destas actividades poderán realizarse fóra do horario escolar.

En Bacharelato propóranse actividades de redacción, edición e revisión, procura de información e consulta de diferentes recursos na rede, como bibliotecas, dicionarios, gravacións sonoras ou museos. Tamén se traballarán presentacións visuais que sirvan de acompañamento a unha presentación oral.

Emprendemento.

O adestramento do sentido de iniciativa e espírito emprendedor é de vital importancia en calquera contexto educativo porque favorece a autonomía dos alumnos e o desenvolvemento de habilidades persoais para emprender accións innovadoras en contextos académicos que logo se poderán extrapolar a situacións vitais. No propio estudo da materia, os alumnos e as alumnas deben recoñecer os seus recursos e adquirir hábitos que lles permitan superar dificultades no traballo e na consecución de metas establecidas. Este elemento desenvolveranse cando o alumnado poida:

Optimizar os recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.

Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.

Ser constante no traballo, superando as dificultades.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

Dirimir a necesidade de axuda en función das dificultades da tarefa.

Xestionar o traballo do grupo, coordinando tarefas e tempos.

Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.

Traballo colaborativo.

Organizaranse sesións de presentación e discusión sobre temas relacionados cos bloques de contidos.

Educación cívica e constitucional.

Esta ten como obxecto axudar a analizar criticamente a realidade para favorecer a convivencia. Nela trabállanse valores como a xustiza, o respecto, a solidariedade, a igualdade, a liberdade. Ademais, preténdese que o alumnado constrúan os seus propios valores e normas, que adopten posturas coherentes cos seus principios e actúen conscientemente. En definitiva, trátase de preparalos para vivir e convivir na sociedade. Desde a nosa área este elemento transversal traballarémolo desde actividades como:

Discusións morais.

Creacións de relatos.

Actividades extraescolares que promovan a convivencia.

Debates que leven a aceptar normas que democraticamente se establezan respectando os distintos puntos de vista no diálogo.

Tamén teremos en conta outros contidos transversais como *Educación para a igualdade entre sexos*: a poesía lírica serviranos para expresar e comentar sentimentos, a Rosalía reivindicativa e feminista propiciaranos unha reflexión sobre a discriminación sexual, igual cás cantigas medievais e os poemas de Pondal. Analizaremos tamén os valores sexistas da publicidade.

12. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS PROGRAMADAS

Con respecto ás actividades complementarias que se lle poden propor ao alumnado, sinalamos que se irán adecuando á marcha do curso en función da reflexión que fagamos sobre algunhas cuestións:

- Consegúronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

- Cal foi o resultado da realización das actividades?
- Cales delas gustaron máis?
- Que propostas de mellora podemos sinalar?

En canto ás actividades complementarias programadas, estendemos esta listaxe (que sempre será flexiva e revisable) das actividades programadas:

Samaín e Magosto celebración da festa tradicional con lecturas de terror, calacús, exposición, cartelería, etc.

Contra a violencia contra a muller (20 novembro): facer cartelería, programas de radio, exposicións, etc.

Nadal: canto coral de panxoliñas, coñecemento do Nadal galego.

Día de Rosalía, programa de radio, recitados de poesía e narrativa, charlas, actuacións, etc.

Entroido, concurso de coplas do Entroido, coñecemento dos Entroido galego, máscaras de entroido, etc.

8 de marzo, programa de radio, charlas, cooperación co grupo de igualdade do centro.

Semana do libro, charlas de autores do club de lectura, lecturas conxuntas, programa de radio, etc.

Semana das letras, programa de radio, exposicións sobre o homenaxeado Francisco F. Del Riego, actuacións, charlas, cartelería, etc.

Ponte nas ondas: o instituto participará neste concurso sobre imaxes do patrimonio

Programas variados de radio na emisora escolar.

Esta listaxe será flexiva, poderá ser ampliada dependendo das circunstancias deste curso.

13. MECANISMOS DE REVISIÓN, DE AV. E DE MODIFICACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DIDÁCTICAS EN RELACIÓN COS RESULTADOS ACADÉMICOS E PROCESOS DE MELLORA

Os procedementos para avaliar periodicamente a programación de Lingua Galega e Literatura deste curso 2022-2023 son de dous tipos:

Unha avaliación de progreso:

Haberá que ir vendo o axuste de obxectivos, contidos, estratexias metodolóxicas, criterios de avaliación, procedementos e actividades axustados á realidade do alumnado, ás súas necesidades e características e á realidade das posibilidades educativas do centro. Valorarase tal axuste nas

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

reunións de departamento e nas avaliacións e, se resulta pouco axeitado, haberán de modificarse durante o percorrer do curso. Os intercambios orais como entrevistas cos alumnos e cos pais, a observación externa e os resultados do proceso de aprendizaxe dos alumnos serán algúns dos procedementos e instrumentos existentes para avaliar o proceso de ensino. A evolución da pandemia tamén será determinante no devandito axuste.

Unha avaliación final:

Prestarase moita atención á porcentaxe de alumnos que, na súa avaliación final, queden coa materia suspensa. Os erros detectados recolleranse na memoria final de curso para a elaboración da programación do próximo curso.

LINGUA GALEGA E LITERATURA 4ºESO

EVALUACIÓN DA PRÁCTICA DOCENTE E A PD

INDICADORES DE LOGRO	1	2	3	4
1. Adecúo o nivel de dificultade ás características dos alumnos				
2. Emprego as TIC no proceso de ensino-aprendizaxe				
3. Utilizo estratexias metodolóxicas diferentes en función da actividade				
4. Promovo a participación e o diálogo				
5. Elaboro actividades atendendo á diversidade				
6. Poño en práctica as medidas programadas para os alumnos con NEAE				
7. Teño presentes os elementos transversais dentro de cada UD				
8. Utilizo os diferentes instrumentos de avaliación programados				
9. Combino o traballo individual co cooperativo				
10. Ofrezco a cada alumno/a as explicacións individuais que precisa				
11. Potencio a lectura no alumnado				
12. Potencio o uso das TIC no alumnado				
13. Potencio estratexias que promovan a expresión oral do alumnado				
14. Ofrezco explicacións claras e ordenadas dos contidos da materia				
15. Corrijo con rapidez as probas de avaliación				
16. Analizo xunto co alumnado os resultados das probas de avaliación				
17. Ofrezco espazos de diálogo e suxerencias do alumnado respecto a miña labor docente				
18. Avalío a eficacia das tarefas de reforzo, ampliación				
19. Consigo crear un ambiente de motivación e curiosidade				